

Briuselis, 2025 m. lapkričio 20 d.
(OR. en)

15712/25

TELECOM 420
COMPET 1209
CYBER 339

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREGZ
gavimo data:	2025 m. lapkričio 19 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2025) 835 final
Dalykas:	KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI DUOMENŲ SAJUNGOS STRATEGIJA PRIEIGOS PRIE DI REIKALINGŲ DUOMENŲ ATVĒRIMAS

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2025) 835 final.

Priedama: COM(2025) 835 final

Briuselis, 2025 11 19
COM(2025) 835 final

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

**DUOMENŲ SĄJUNGOS STRATEGIJA
PRIEIGOS PRIE DI REIKALINGŲ DUOMENŲ ATVĒRIMAS**

1. Įvadas. Prieigos prie dirbtiniam intelektui reikalingų duomenų atvėrimas

Dirbtinis intelektas (DI) keičia pasaulio ekonomiką ir, kad Europos Sąjunga galėtų konkuruoti bei skatinti inovacijas, jai reikia daugybės kokybiškų duomenų. Be jų ES negalės kurti veiksmingų DI modelių, optimizuoti sveikatos priežiūros ar energetikos sistemų ar išlaikyti lyderystės pramonės srityje. Geresnė prieiga prie duomenų bus ypač svarbi mažosioms ir vidutinėms įmonėms – nuo jos priklausys, ar jos galės plėstis ir išlikti konkurencingos.

ES padėjo tvirtus pamatus saugiai ir sąveikiai bendrajai duomenų rinkai – priėmė labai svarbių teisės aktų, kaip antai Duomenų aktą¹, ir investuoja į bendras Europos duomenų erdves². Tai papildė DI žemyno veiksmų planas³ ir DI taikymo strategija⁴, sudarantys ES sąlygas pirmauti DI kūrimo ir diegimo srityje.

Tačiau ES susiduria su DI plėtoti reikalingų duomenų stygiu ir stiprėjančia geopolitine konkurencija, dėl kurios duomenys vis dažniau laikomi strateginiu ištekliu. Daug vertingų duomenų ir toliau laikomi izoliuoti arba yra nepakankamai naudojami (viena iš to priežasčių – paini duomenų taisyklių įvairovė), o pasauliniai konkurentai duomenis panaudoja greičiau ir taip įgyja technologinį bei pramoninį pranašumą.

Kad būtų lengviau laikytis reikalavimų ir padidėtų nuspėjamumas, skaitmeninio sektoriaus bendruoju rinkiniu pasiūlyta supaprastinti duomenų reglamentavimą – **keturias teises priemones sujungti į vieną nuoseklią duomenims skirtą sistemą**. Be to, siekiant remti įmones ir palengvinti reikalavimų laikymąsi, ši strategija bus papildyta **su Duomenų aktu susijusiu visapusiškos paramos rinkiniu**. Pavyzdinės sutarčių sąlygos, standartinės debesijos sutarčių sąlygos ir speciali pagalbos tarnyba bus ypač naudingos MVI – jos padės suprasti pareigas, mažins teisinį sudėtingumą ir leis susitelkti į inovacijas. Pavyzdinės sąlygos galios tiek B2G (verslas valdžios sektoriui), tiek B2B (verslas verslui) santykiams ir padės kurti duomenis, jais dalytis ir supaprastinti sutartis⁵.

Duomenų sąjungos strategijoje dėmesys nuo taisyklių nukreipiamas į rezultatus. Šiuo tikslu ES imsis veiksmų trijose prioritetinėse srityse, būtent:

- **didins galimybes gauti DI reikalingų duomenų**, įgyvendindama tokias iniciatyvas kaip **duomenų laboratorijos** – šios siūlo patikimas pseudoniminimo paslaugas ir telkia viešųjų bei privačiųjų subjektų duomenų išteklius, kad galėtų įmonėms ir tyrėjams teikti kokybiškus duomenų rinkinius;

¹ 2023 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/2854 dėl suderintų sąžiningos prieigos prie duomenų ir jų naudojimo taisyklių, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2017/2394 ir Direktyva (ES) 2020/1828.

² Europos Komisija, Komisijos tarnybų darbinis dokumentas dėl bendrų Europos duomenų erdvių, SWD(2024) 21 *final*, 2024 m. sausio 24 d.

³ Europos Komisija (2025), Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „DI žemyno veiksmų planas“. COM(2025) 165 *final*. Briuselis, Europos Komisija.

⁴ Europos Komisija, DI taikymo strategija, COM(2025) 723 *final*, Briuselis, 2025 m. spalio 8 d.

⁵ [Atnaujintos ES pavyzdinės DI sutarčių sąlygos | Viešųjų pirkėjų bendruomenė](#).

- **racionalizuos duomenų taisykles**, kad įmonėms ir tyrėjams būtų lengviau dalytis duomenimis, be kita ko, **pakeis su sutikimu dėl slapukų susijusią tvarką**, kad ji mažiau vargintų ir kad kartu būtų apsaugotos teisės;
- **stiprins savo pasaulinę poziciją tarptautinių duomenų srautų srityje**, šalindama nepagrįstas prekybos kliūtis, kad Europos įmonės galėtų vienodomis sąlygomis konkuruoti pasaulyje.

2. Rėmimasis Europos duomenų strategija (2020–2025 m.)

2020 m. ES parengta Europos duomenų strategija⁶ buvo padėti teisiniai ir instituciniai saugios ir sąžiningos bendrosios duomenų rinkos pagrindai. Tikslas buvo išnaudoti duomenų potencialą skatinti inovacijas ir ekonomikos augimą kartu apsaugant teises. Tačiau, atsiradus generatyviniam DI ir stiprėjant geopolitinei konkurencijai, akivaizdu, kad ES padėtų pagrindų neužtenka ir ji turi žengti toliau.

Europos duomenų strategija paskatino parengti labai svarbius teisės aktus, kurių tikslas – didinti pasitikėjimą, skatinti dalijimąsi duomenimis ir aiškiau išdėstyti įvairiose duomenų vertės grandinės dalyse taikytinas taisykles. **Duomenų valdymo aktu** sukurti patikimo dalijimosi duomenimis mechanizmai, reglamentuota tarpininkų veikla, nustatyta savanoriško įmonių dalijimosi duomenimis viešojo intereso tikslais (savanoriško duomenų altruizmo) sistema ir atverta galimybė naudotis tam tikrais saugomais viešojo sektoriaus duomenų rinkiniais. **Duomenų aktu** paaiškintos priegios prie duomenų ir jų naudojimo teisės ir taip suteikta galimybė naudotis duomenimis, generuojamais susietųjų produktų ir paslaugų. Galiausiai **Atvirųjų duomenų direktyva** ir jos įgyvendinimo aktu dėl didelės vertės duomenų rinkinių (taikomu nuo 2024 m. birželio mėn.) pareikalauta užtikrinti, kad tam tikri viešojo sektoriaus duomenų rinkiniai būtų nemokamai ir laisvai prieinami kompiuterio skaitomais formatais. Tačiau esama teisinė sistema tebekelia tam tikrų keblumų, iš kurių keletas – nenuoseklus įgyvendinimas nacionaliniu lygmeniu ir neaiškumai dėl komercinių paslapčių.

Pagalbinės priemonės, kurių imtasi pagal Europos duomenų strategiją, apima bendradarbiavimą su Europos duomenų inovacijų valdyba siekiant koordinuoti valstybių narių veiksmus ir standartizavimo pavedimą, kurio tikslas – padėti pagrindą Europos patikimų duomenų sistemai⁷.

⁶ Europos duomenų strategija „Skaitmeninės Europos ateities formavimas“, Leidinių biuras, 2020, <https://data.europa.eu/doi/10.2775/645928>.

⁷ Europos Komisija, 2025 m. liepos 1 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas C(2025) 4135 dėl standartizavimo pavedimo Europos standartizacijos organizacijoms dėl Europos patikimų duomenų sistemos, siekiant užtikrinti Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2023/2854 įgyvendinimą. Paskelbta adresu https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/enorm/mandate/614_en (žiūrėta 2025 m. spalio 27 d.).

Kad Europos bendroji duomenų rinka taptų tikrove, Komisija 2021–2024 m. taip pat investavo 336 mln. EUR į 14 strateginės reikšmės bendrų Europos duomenų erdvių, apimančių pagrindinius ekonomikos sektorius ir viešojo intereso sritis. Taip ji prisidėjo prie nacionalinių ir privačiojo sektoriaus veiksmų. Šios erdvės apima saugią infrastruktūrą ir valdymo sistemas, reikalingas norint sutartomis sąlygomis savanoriškai dalytis duomenimis. Dabar svarbiausias uždavinys – plėsti šiuos veiksmus, kad būtų užtikrintas ES masto poveikis.

Europos vėžio diagnostinio vizualizavimo duomenų erdvė apima anonimizuotus vaizdus ir anotacijas. Iki 2027 m. joje bus sukaupta daugiau kaip 60 mln. vėžio vaizdų.

3. Trys ES nedelsiant sprendini uždaviniai

DI technologijoms ir paslaugoms keičiant pasaulį, ES turi skubiai spręsti tris naujus strateginius uždavinius: duomenų stygiaus, reglamentavimo sudėtingumo ir stiprėjančios pasaulinės konkurencijos.

Duomenų stygius – struktūrinė inovacijų kliūtis

Atsiradus generatyviniams DI, didiesiems kalbos modeliams ir agentiniam DI⁸, lemiamu konkurencingumo pasaulyje veiksniu tapo prieiga prie didelių kokybiškų nematytų su konkrečiomis sritimis susijusių duomenų rinkinių. Pasak „Epoch AI“, didiesiems kalbos modeliams mokyti naudojamų duomenų rinkinių dydis maždaug kas šešis mėnesius padvigubėja⁹.

Didiesiems kalbos modeliams ir kitų rūšių baziniams modeliams reikia didžiulių ir įvairialypių mokymo duomenų rinkinių. Tyrimai rodo, kad pagal dabartines tendencijas tarp 2026 ir 2032 m. jau gali būti panaudotas visas viešai prieinamų mokymo duomenų kiekis¹⁰.

ES uždavinys yra dvejopas – užtikrinti, i) kad kokybiški duomenų rinkiniai, įskaitant su konkrečiais sektoriais susijusius duomenų rinkinius, būtų plačiau prieinami ir ii) kad tiems duomenų rinkiniams apdoroti reikalinga kompiuterijos infrastruktūra būtų galima naudotis dideliu mastu. Daugelis Europos įmonių, ypač MVĮ ir startuoliai, neturi pakankamai (įvairių) duomenų ir prieigos prie Europos kompiuterijos pajėgumų, reikalingų konkurencingiems DI sprendimams kurti. Jei skubiai nesiims veiksmų, ES rizikuoja atsilikti.

⁸ Agentinis DI yra DI sistemos, kurios gali sprendimus priimti ir veiksmų imtis savarankiškai. Tokie agentai geba suprasti kalbą, apgalvoti užduotis, savarankiškai imtis veiksmų nustatytiems tikslams pasiekti ir organizuotai sąveikauti su įvairiais juos supančio pasaulio elementais, be kita ko, žmonėmis.

⁹ Robi Rahman and David Owen (2024), „The size of datasets used to train language models doubles approximately every six months“. Paskelbta interneto svetainėje epoch.ai. Žiūrėta adresu <https://epoch.ai/data-insights/dataset-size-trend> [internetinė medžiaga].

¹⁰ Villalobos, P., Ho, A., Sevilla, J., Besiroglu, T., Heim, L., & Hobbhahn, M. (2024), „Position: Will we run out of data? Limits of LLM scaling based on human-generated data“. Leidinio pavadinimas – Chaudhuri, K., Jegelka, S., Song, L., Silver, D. L. & Ermon, Y. (red.), „Proceedings of the 41st International Conference on Machine Learning“ (Vol. 235, p. 42085–42101). PMLR. <https://proceedings.mlr.press/v235/villalobos24a.html>.

Sudėtingas reglamentavimas: plėtrai trukdo fragmentacija

Vadovaudamasi 2020 m. Europos duomenų strategija, ES priėmė svarbių jau galiojusių taisyklėmis grindžiamų reglamentų – Duomenų valdymo aktą¹¹, Duomenų aktą ir įvairių sektorių teisės aktų, pavyzdžiui, Europos sveikatos duomenų erdvės reglamentą¹². Kiekviena iš šių iniciatyvų buvo sutelkta į konkrečius klausimus, tokius kaip dalijimosi duomenimis mechanizmai, teisingas vertės paskirstymas ir apsunkinančių duomenų vietos reikalavimų naikinimas. Tačiau sudėtinga Bendrojo duomenų apsaugos reglamento (BDAR)¹³ bei sektorių teisės aktų tarpusavio sąveika ir nevienodas įgyvendinimas valstybėse narėse lėmė reglamentavimo fragmentaciją, teisinį netikrumą (be kita ko, valdžios institucijoms) ir padidino reikalavimų laikymosi išlaidas (ypač startuolių ir MVI).

Pavyzdžiui, duomenų tarpininkavimo paslaugų (vis dar besiformuojančios sritys) teikėjams taikomos griežtos teisinės pareigos, apribojančios jų augimo galimybes. Reikia vengti apsuninti ankstyvosios stadijos ekosistemas neproporcingais reikalavimais, trukdančiais diegti dalijimosi duomenimis modelius ir kurti duomenų erdves. Siekdama paskatinti inovacijas, ES turi supaprastinti prieigos prie duomenų ir jų naudojimo taisykles.

Pasaulinė konkurencija: duomenys kaip strateginis išteklius

Lenktyniaujant DI srityje, prieiga prie didelės vertės duomenų yra labai svarbus strateginis pranašumas. Duomenys visame pasaulyje tapo geopolitiniu ištekliumi, o prieiga prie duomenų, jų vietos reikalavimai ir jų kontrolė vis dažniau pasitelkiami kaip galios priemonės. Nors ES skatina užtikrinti atvirus, saugius, sąžiningus ir patikimus duomenų srautus, kiti jurisdikciją turintys subjektai laikosi beatodairiškų ar protekcionistinių strategijų. Užsienyje taikomi duomenų vietos reikalavimai ir prieigos ribojimo tvarka varžo ES galimybes naudotis pasauliniais ištekliais ir kelia ES įmonėms ekonominę ir saugumo riziką. Kad išnaudotų visą europinio DI potencialą, Sąjunga turi duomenis laikyti vienu iš pagrindinių strateginių išteklių ir investuoti į saugius, kokybiškus ir sąveikius duomenų rinkinius, atspindinčius Europos vertybes ir standartus. Stiprinti Europos gebėjimą rinkti, kuruoti ir naudoti savo pačios duomenis būtina tiek ekonominiiais, tiek saugumo sumetimais. Intensyvėjant technologinei konkurencijai, ES turi užsitikrinti naudingus duomenų srautus, savo teritorijoje apsaugoti neskelbtinus ne asmens duomenis ir stiprinti skaitmeninį suverenumą.

¹¹ 2022 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/868 dėl Europos duomenų valdymo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2018/1724, (OL L 152, 2022 6 3, p. 1).

¹² 2025 m. vasario 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2025/327 dėl Europos bendros sveikatos duomenų erdvės, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2011/24/ES ir Reglamentas (ES) 2024/2847.

¹³ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB.

4. Trys pagrindinės Duomenų sąjungos strategijos veiksmų kryptys

I veiksmų kryptis. Galimybių gauti DI ir inovacijoms reikalingų kokybiškų duomenų didinimas

ES konkurencingumas DI ir skaitmeninių inovacijų srityje priklauso nuo prieigos prie kokybiškų duomenų ir nuo infrastruktūros, leidžiančios dideliu mastu saugiai dalytis duomenimis ir juos naudoti. ES jau paklojo tvirtus pamatus – sukūrė bendras Europos duomenų erdves bei valdymo sistemas ir daug investuoja į debesijos technologijas ir kompiuteriją. Dabar reikia nuo bandomųjų projektų ir paskirų iniciatyvų pereiti prie vientisos, sąveikios ir tvarios duomenų ekosistemos, skatinančios proveržio inovacijas ir stiprinančios ES skaitmeninį suverenumą.

To siekdama, Komisija veiks dviem viena kitą papildančiomis kryptimis. Pirma, ji imsis pavyzdinių iniciatyvų, kurių tikslas – šalinti svarbiausias ES trukdančias kliūtis, susijusias su ribota prieiga prie ypatingos svarbos duomenų rinkinių, didelio masto DI kūrimo veiksmams reikalingos infrastruktūros trūkumu ir patikimos aplinkos, įskaitant duomenų laboratorijas, siejančias duomenų erdves su DI kūrėjais, poreikiu. Minėtos duomenų laboratorijos atliks specializuotos paslaugų infrastruktūros funkciją – jos suteiks galimybę naudotis duomenims telkti, kuruoti, pseudoniminti ir anoniminti reikalinga saugia aplinka, praktinėmis priemonėmis ir ekspertų pagalba. Jos padės įmonėms, ypač MVI, paversti duomenis ištekliais, tinkamais mokyti DI, kartu išlaikant duomenų kontrolę. Šie veiksmai bus derinami su DI taikymo strategija, užtikrinant, kad prieinami duomenys tiesiogiai padėtų diegti DI ir inovacijas įvairiose pramonės šakose ir viešojo sektoriaus srityse. Antra, šiuos veiksmus ji parems horizontaliaisiais įgalinamaisiais veiksniais, tokiais kaip teisinis aiškumas dėl duomenų

Duomenų erdvės ir duomenų laboratorijos – esminiai Europos DI ekosistemos elementai

Bendros Europos duomenų erdvės yra dalijimosi duomenimis ekosistemos, grindžiamos debesijos infrastruktūra ir aiškiais valdymo taisyklėmis, kuriomis nustatoma, kas gali gauti prieigą prie duomenų, juos naudoti ir jais dalytis. Šiose erdvėse įdiegti patikimi keitimosi duomenimis sektorių viduje ir tarp jų mechanizmai padeda suburti viešuosius ir privačiuosius subjektus.

Duomenų laboratorijos yra duomenų paslaugų teikėjai, kurie šias duomenų erdves susieja su DI ekosistema. Šios laboratorijos teikia įmonėms ir tyrėjams saugią praktinę prieigą prie kokybiškų duomenų rinkinių ir pagalbą, kurios jiems reikia atitikčiai ES taisyklėms užtikrinti, ir siūlo duomenų telkimo, kuravimo, žymėjimo ir pseudoniminimo priemones, su šia veikla susijusias konsultacijas ir šiai veiklai reikalingą patikimą aplinką.

Duomenų erdvės yra struktūrizuoti patikimų duomenų šaltiniai, o duomenų laboratorijos šiuos duomenis paverčia ištekliais, tinkamais naudoti inovacijų ir DI plėtros reikmėms, ir užtikrina sklandų procesą nuo jų gavimo iki pritaikymo.

telkimo, duomenų kokybės standartai ir investicijos į sintetinių duomenų¹⁴ pajėgumus, kad visuose sektoriuose būtų užtikrintas didelis mastas, pasitikėjimas ir ilgalaikis tvarumas.

i. Bendrų Europos duomenų erdvių plėtimas

Bendros Europos duomenų erdvės yra labai svarbios kuriant bendrąją duomenų rinką. Kitame etape jos bus išplėtos ir per duomenų laboratorijas bei DI fabrikus susietos su DI infrastruktūra – taip ES duomenų ištekliai taps varomąja patikimo DI jėga. Šiais veiksmais, kurie bus glaudžiai siejami su DI taikymo strategija, bus užtikrinta, kad duomenų erdvės tiesiogiai sudarytų sąlygas kurti ir diegti DI visuose sektoriuose.

Debesijos tarpinė programinė įranga „Simpl“¹⁵, apimanti atvirojo kodo, modulinius ir saugius komponentus, sudarys sąlygas užtikrinti to, kas sukuriama vykdant įvairias iniciatyvas, sąveikumą. Tai sumažins kliūtis MVĮ ir padės greičiau susieti ekosistemas. Didindamas informuotumą ir teikdamas praktines gaires, duomenų erdvių paramos centras užtikrins, kad šiomis erdvėmis būtų naudojamosi aktyviau (tai ypač pasakytina apie MVĮ).

Ateityje, skiriant ES finansavimą bendroms Europos duomenų erdvėms, pirmenybė bus teikiama viešojo intereso, pavyzdžiui, sveikatos, judumo, energetikos, viešojo administravimo ir aplinkos, sektoriams, o brandžioje, pavyzdžiui, gamybos pramonės ir finansų, srityse bus pereinama prie rinka grindžiamų modelių. Komisija remis šį perėjimą skatindama nustatyti standartus, užtikrinti sąveikumą ir kurti bendro investavimo sistemas. Labai svarbūs tikslai ir toliau bus galutinių naudotojų integracija, pasirengimas naudoti DI ir finansinis tvarumas.

Be kitų pavyzdinių veiksmų, DI taikymo strategijoje numatyta, jog ES naudos **bendras Europos duomenų erdves** tam, kad paspartintų DI diegimą pagrindiniuose sektoriuose ir paremtų avangardinių DI modelių kūrimą pagal Avangardinio DI iniciatyvą. Šie veiksmai glaudžiai susiję su kitomis toje strategijoje numatytomis pavyzdinėmis, kaip antai pramonei skirtų

Tolesni su Europos sveikatos duomenų erdve susiję veiksmai

Europos sveikatos duomenų erdvė bus labai svarbi jungtis tarp sveikatos duomenų ekosistemų ir DI kūrėjų. Ji suteiks duomenų laboratorijoms ir DI fabrikams galimybę patikimoje duomenų apdorojimo aplinkoje naudotis anonimizuotais ir sintetiniais duomenų rinkiniais.

Nuo 2029 m. kovo mėn. visos valstybės narės keisis paciento duomenų santraukomis ir e. receptais, taip pat bus sudarytos sąlygos antriniam daugumos sveikatos duomenų naudojimui. Iki 2031 m. kovo mėn. bus pradėta keistis ir mediciniais vaizdais, laboratorinių tyrimų rezultatais ir epikrizėmis ir bus sudarytos sąlygos antriniam papildomų (genominių ir kitų) duomenų naudojimui.

¹⁴ Sintetiniai duomenys yra dirbtinai sugeneruoti duomenys. Jie yra ne surinkti iš tikrovės šaltinių, o sukurti taip, kad statistiškai imituotų tikrą rinkinį sudarančių duomenų savybes, dėsningumus ir sąsajas.

¹⁵ „Simpl“ yra saugi atvirojo kodo tarpinė programinė įranga, padedanti užtikrinti prieigą prie duomenų ir sąveikumą įgyvendinant Europos duomenų iniciatyvas. Ji suteikia galimybę nemokamai naudotis įvairiais suderinamais komponentais, atitinkančiais bendrą duomenų kokybės ir dalijimosi duomenimis standartą; <https://simpl-programme.ec.europa.eu/>.

bazinių modelių, vaistų atradimo DI priemonėmis ir autonominio vairavimo tikslo siekiančių miestų, iniciatyvomis, kurių kiekvienos pamatas – sektoriniai duomenys, prieinami per bendras Europos duomenų erdves. Numatytos ir atitinkamos konkrečios priemonės: sveikatos priežiūros tikslais bus steigiami DI grindžiamo atrankinio sveikatos tikrinimo centrai, kurie, naudodamiesi Europos sveikatos duomenų erdve¹⁶, validuos diagnostikos priemones; naudojantis gamybos pramonės duomenų erdve, bus patikimai telkiami šios srities duomenys – jie padės mokyti specializuotus ir avangardinius DI modelius; bus sukurta žemės ūkio maisto produktų sektoriaus DI platforma, kurios paskirtis – padėti pradėti taikyti DI grindžiamas ūkininkavimo priemones naudojantis bendra Europos žemės ūkio duomenų erdve.

Nuo 2026 m. bus toliau kuriamos prioritetinių sektorių duomenų erdvės – tai daryti padės ES vykdomos investicijos, kurių suma siekia apie 100 mln. EUR. Šios duomenų erdvės sudarys sąlygas patikimai ir dideliu mastu naudoti duomenis DI reikmėms. **Europos sveikatos duomenų erdvė** padės kurti DI grindžiamas diagnostikos ir individualizuotosios medicinos priemones ir bus labai svarbi jungtis tarp sveikatos duomenų ekosistemų ir DI kūrėjų. Ji suteiks duomenų laboratorijoms ir DI fabrikams galimybę patikimoje duomenų apdorojimo aplinkoje naudotis anonimizuotais ir sintetiniais duomenų rinkiniais; bendra Europos **judumo duomenų erdvė** sudarys sąlygas susietosioms transporto priemonėms, infrastruktūrai ir logistikai, kad transportas taptų saugesnis ir ekologiškesnis; energetikos duomenų erdvė padės teikti pažangias ir lanksčias energijos taupymo paslaugas; **žiniasklaidos duomenų erdvė** padės kurti DI grindžiamas kultūrinės inovacijas ir taip stiprins kūrybos sektorių. Praktinės prieigos prie šių duomenų erdvių funkciją atliks duomenų laboratorijos – jos padės organizacijoms prieiti prie duomenų ir juos parengti bei veiksmingai naudoti DI reikmėms. Pažymėtina ir tai, kad **Europos teisinių duomenų erdvė** padidins galimybes gauti teisinių ir teisminių duomenų – naudoti šiuos duomenis teisinių technologijų reikmėms leis bendri teismų praktikos ir teisės aktų identifikatoriai bei metaduomenys. Šiame kontekste bus išnagrinėta, ar reikėtų sukurti sutarčių sąlygų duomenyną, skirtą sutartims automatizuotai sudaryti.

Komisija paspartins skaitmenizaciją aplinkos srityje – tam bus pasitelkta **žaliojo kurso duomenų erdvė**, suteikianti skaitmeninių žaliųjų technologijų srities bendruomenei galimybę didinti tarpsektorinių sprendimų mastą naudojant daugkartinio naudojimo komponentus ir kokybiškus duomenų rinkinius. Vieni iš prioritetinių veiksnių yra su Europos hidrologinio atsparumo strategija susijusių duomenimis grindžiamų paslaugų diegimas, leidimų išdavimo procedūrų skaitmenizacija, su tekstilės gaminių atsekamumu ir gamtos kreditais susiję bandomieji projektai ir pažangi miškų stebėseną, grindžiama mašinų mokymusi iš atvirų ir konfidencialių duomenų.

Europos gynybos duomenų erdvė sudarys sąlygas patikimoje aplinkoje telkti operacijų, pramonės ir mokslinių tyrimų duomenis, leidžiančius kurti naujos kartos gynybos sistemas, didinti pramonės pajėgumus ir stiprinti ES technologinį suverenumą mažinant priklausomybę

¹⁶ Taip pat bus remiamasi Europos kovos su vėžiu planu, Gyvybės mokslų strategija ir ES širdies ir kraujagyslių sveikatos planu.

nuo trečiųjų valstybių tiekėjų. Atsižvelgdama į Ukrainos patirtį duomenimis grindžiamos gynybos srityje, Komisija išnagrinės bendradarbiavimo ir keitimosi žiniomis galimybes. Ši iniciatyva bus rengiama kartu su valstybėmis narėmis ir atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant įmones.¹⁷

ii. Duomenų laboratorijos

Kaip išdėstyta DI žemyno veiksmų plane, duomenų laboratorijos bus specializuoti objektai, susiejantys duomenų turėtojus, bendras Europos duomenų erdves, atskirų sričių duomenų ekosistemas ir ES DI ekosistemą. Duomenų laboratorijos¹⁸ teiks praktines, pavyzdžiui, duomenų telkimo¹⁹, kuravimo²⁰, žymėjimo ir pseudoniminimo²¹, paslaugas, kad padėtų organizacijoms, visų pirma startuoliams ir veiklą plečiančioms įmonėms, saugiai dalytis duomenimis ir juos naudoti, sudarytų geresnes sąlygas bendradarbiaujamajam DI mokymui ir remtų su pagrindiniais sektoriais susijusių DI modelių, grindžiamų įvairiais valdymo ir licencijavimo principais, kūrimą. Atliepdamos DI taikymo strategiją, duomenų laboratorijos padės užtikrinti, kad prieinami kokybiški duomenys būtų panaudojami konkrečioms DI prietaikoms diegti, – jos praktiškai įgalins greičiau eksperimentuoti, diegti sprendimus ir didinti jų mastą. Duomenų laboratorijos taip pat gali vietoj duomenų erdvių ir kitos duomenų infrastruktūros atlikti užduotis, kurioms reikia aukštesnio lygio DI išteklių, pavyzdžiui, kurti sintetinius duomenis arba užtikrinti aukšto lygio privatumo bei verslo paslapčių apsaugą, kad organizacijos galėtų saugiai dalytis duomenimis ir juos naudoti.

Sutelkdamos viešus ir privačius išteklius, duomenų laboratorijos padės išspręsti svarbią rinkos nepakankamumo problemą, kurios esmė – ribotos galybės gauti įvairių aukštos kokybės duomenų ir nenoras dalytis privačiai laikomais duomenimis DI mokymo reikmėms. Jos veiks naudodamos esamus prieigos kanalus bei sistemas ir nereikalaus duomenų perduoti tiesiogiai. Todėl duomenų erdvės ir toliau bus patikima infrastruktūra, kurioje duomenys valdomi ir pateikiami, o duomenų laboratorijos galės atlikti operacinės sąsajos, leidžiančios duomenis saugiai ir vertingai panaudoti DI reikmėms, funkciją.

Dalyvavimas bus savanoriškas, ir duomenų turėtojai galės spręsti, kaip, kada ir kas gali naudoti duomenis. Jokie duomenys nebus perduodami be aiškaus sutikimo. Vykdam bet kokią veiklą bus taikomos griežtos konfidencialumo apsaugos priemonės ir privatumą apsaugantys bei decentralizuoti metodai, tokie kaip sietinis mokymasis, homomorfinis šifravimas ir saugus daugiašalis skaičiavimas. Apdoroti duomenis galima vietoje arba įvairiuose mazguose, nejungiant jų į vieną bendrą saugyklą; taip užtikrinama, kad duomenis ir toliau kontroliuotų

¹⁷ Ši iniciatyva bus grindžiama Europos gynybos agentūros iki 2025 m. pabaigos turima atlikti galimybių studija.

¹⁸ Tam tikrais atvejais panašioms objektams, leidžiantiems įvairiomis aplinkybėmis struktūrizuoti, saugiai ir patikimai naudoti duomenis, įvardyti vartojamas terminas „duomenų konteineriai“. Kartu su platesne duomenų konteinerizacijos sąvoka šis terminas atspindi papildomas pastangas sisteminti bei valdyti keitimąsi duomenimis ir skatinti užtikrinti sąveikumą bei nuoseklumą visoje ES DI ekosistemoje.

¹⁹ Duomenų iš įvairių šaltinių sujungimo į vieną centralizuotą saugyklą ar bendrą aplinką ir dalijimosi jais.

²⁰ Duomenų sisteminimo, integravimo, validavimo ir priežiūros, įskaitant jų žymėjimą, kad juos būtų lengviau gauti ir naudoti.

²¹ Reglamento (ES) 2016/679 4 straipsnio 5 punktas: „asmens duomenų tvarkymas taip, kad asmens duomenys nebegalėtų būti priskirti konkrečiam duomenų subjektui nesinaudojant papildoma informacija, jeigu tokia papildoma informacija yra saugoma atskirai ir jos atžvilgiu taikomos techninės bei organizacinės priemonės siekiant užtikrinti asmens duomenų nepriskyrimą fiziniam asmeniui, kurio tapatybė yra nustatyta arba kurio tapatybę galima nustatyti“.

pirminis jų turėtojas. Šis modelis, ypač naudingas MVI, padeda laikytis ES duomenų apsaugos taisyklių, užtikrinti konfidencialumą, stiprinti pasitikėjimą ir kartu didinti duomenų naudojimo DI reikmėms mastą.

ES kompiuterijos pajėgumai išsirutuliojo nuo mokslui bendrosios įmonės „EuroHPC“ siūlytų našiosios kompiuterijos pajėgumų iki DI fabriku, taigi dabar ši sąvoka apima ir paramą DI kurti, o skaičiavimo infrastruktūra susiejama su prieiga prie duomenų bei eksperimentavimo priemonėmis. DI reikmėms skirtą kompiuterijos infrastruktūrą dar labiau išplės būsimi DI gigafabrikai.

Pirmųjų duomenų laboratorijų, kurios pagal DI fabriku iniciatyvą bus įsteigtos per bendrąją įmonę „EuroHPC“, tikslas bus pasiūlyti saugią aplinką ir duomenų paslaugas, leidžiančias DI kūrėjams jungtis prie bendrų Europos duomenų erdvių tokiose srityse kaip sveikatos priežiūra, gamybos pramonė, energetika ir klimatas, o vėliau ir kalbos, kibernetinis saugumas ir kultūros paveldas. Siekdamas užtikrinti, kad jų paslaugos pasiektų įmones ir viešojo administravimo institucijas, duomenų laboratorijos savo veiklą glaudžiai derins su Europos skaitmeninių inovacijų centrais (EDIH), kurie atlieka naudotojams skirtų kontaktinių punktų funkciją ir padeda surasti duomenų poreikius atitinkančių konkrečių prietaikų.

Nepriklausomai bus steigiami ir daugiau kitų sričių (pavyzdžiui, energetikos sektoriaus) duomenų laboratorijų, atitinkančių konkrečius sektorių ar mokslinių tyrimų poreikius. Vykdamant būsimą DI gigafabriku iniciatyvą, DI reikmėms skirta kompiuterijos infrastruktūra bus dar labiau išplėsta, o duomenų laboratorijų modelis parengtas komerciškai diegti visoje ES, kad taip taptų savarankiška paslaugų ekosistema, siejančia kompiuteriją, duomenis ir DI inovacijas.

Duomenų laboratorijos paslaugas teiks visų pirma toliau nurodytose devyniose pagrindinėse srityse.

- **Duomenų erdvių ir DI ekosistemų susiejimas.** Duomenų laboratorijos atliks praktinės jungties tarp bendrų Europos duomenų erdvių ir DI kūrėjų, infrastruktūros ir sektorių ekosistemų funkciją, suteikdamos įmonėms prieigą prie kokybiškų sąveikių duomenų.
- **Techninė infrastruktūra ir priemonės.** Bus siūlomi duomenų konteineriai, suteikiantys galimybę veiksmingai saugoti ir sisteminti duomenis, saugi neskelbtinų duomenų apdorojimo vietoje aplinka, paruoštos naudoti duomenų rengimo priemonės ir privatumo apsaugos metodai, leidžiantys anoniminti duomenis ir generuoti sintetinius duomenis. Bus užtikrinti aukšti panaudojamumo, spartos ir išplečiamumo standartai, kad priemonės būtų paprastos, patikimos ir lengvai panaudojamos.
- **Duomenų telkimas.** Duomenų laboratorijos padės įmonėms, naudojantis patikimais dalijimosi duomenimis bendroje Europos duomenų erdvėje mechanizmais, sutelkti duomenis (ypač kai jie naudojami novatoriškais tikslais) iš viešų ir ribotos prieigos šaltinių. Be to, jos joms padės keičiantis duomenimis arba juos kaupiant laikytis ES konkurencijos teisės. Atlikti šį vaidmenį duomenų laboratorijoms padės ir Komisija – remdamasi Horizontaliosiomis gairėmis, kuriose įmonėms pateikiama praktinių rekomendacijų dėl bendradarbiavimo ir bendrų išteklių, ji pateiks specialių jas

papildančių gairių dėl geriausios keitimosi duomenimis ir jų telkimo praktikos. Be to, gavus prašymą pagal Pranešimą dėl neoficialių gairių, bus teikiamos atskiroms duomenų laboratorijoms pritaikytos gairės.

- **Pseudoniminimo ir anoniminimo paslaugos.** Bus teikiamos pažangios asmenų identifikatorių pašalinimo arba užmaskavimo priemonės ir susijusios ekspertinės žinios. Šios paslaugos apims pseudoniminimo, anoniminimo, diferencinio privatumo ir pan. metodus, leidžiančius saugiai kartotinai naudoti duomenis, kartu užtikrinant, kad jie išliktų naudingi analizei.
- **Sintetinis duomenų generavimas.** Bus padedama kurti kokybiškus sintetinių duomenų rinkinius, kurie, neatskleidžiant neskelbtinos ar konfidencialios informacijos, atkartotų statistines tikrų duomenų savybes. Duomenų laboratorijos teiks priemones ir ekspertines žinias, padedančias generuoti ir validuoti DI modeliams mokyti ir bandyti skirtus sintetinius duomenis ir atlikti lyginamąjį jų vertinimą. Tai papildys anoniminimo veiksmus ir padidins galimybes gauti duomenų jautriose srityse.
- **Duomenų kuravimas, žymėjimas ir vektorizavimas.** Bus visapusiškai padedama valyti, žymėti, anotuoti, papildyti ir vektorizuoti duomenų rinkinius, kad jie taptų patikimi, reprezentatyvūs ir tinkami DI mokyti. Tai apima kokybės užtikrinimo procesus, skaidrų dokumentavimą ir bendradarbiavimą su ekspertų bendruomenėmis žymėjimo, susijusio su konkrečiomis sritimis, klausimais.
- **Su reglamentavimu susijusios gairės ir mokymai.** Bus teikiamos individualizuotos konsultacijos, padedančios įmonėms laikytis ES teisės, ir rengiami DI kūrėjams skirti mokymai, susiję su duomenų naudojimu ir teisinėmis pareigomis, pavyzdžiui, su DI reglamentuojančiomis taisyklėmis, autorių teisėmis, komercinėmis paslaptimis ir konkurencijos teise.
- **Duomenų erdvių ir DI ekosistemų susiejimas.** Duomenų laboratorijos atliks praktinės jungties tarp bendrų Europos duomenų erdvių ir DI kūrėjų, infrastruktūros ir sektorių ekosistemų funkciją, suteikdamos įmonėms prieigą prie kokybiškų sąveikių duomenų.

Prieigos prie duomenų lengvinimas. Bus teikiama paklausa grindžiama paslauga: startuoliai ir MVĮ galės nurodyti savo duomenų poreikius, o duomenų laboratorijos padės jiems rasti tinkamus duomenų rinkinius ir įveikti su rinka susijusias, teisines ar administracines kliūtis.

Kaip duomenų laboratorija veiktų praktiškai?

Tarkime, kad tam tikros valstybės narės įmonė kuria DI grindžiamas elektromobilių prognozuojamosios priežiūros sistemas, tačiau jai sunku gauti pakankamai kokybiškų duomenų, kuriuos generuoja įvairių modelių automobilių ir įkrovimo infrastruktūros jutikliai. Atskiri gamintojai nelabai nori dalytis šiais duomenimis, nes būgštauja dėl komercinių paslapčių, privatumo ir konkurencijos klausimų. DI fabrikai suteiks kompiuterijos išteklių ir per savo vidines duomenų laboratorijas teiks šioms kliūtims įveikti reikalingas duomenų tvarkymo paslaugas.

Per duomenų laboratoriją įmonė turėtų prieigą prie patikimų, anonimizuotų ir agreguotų duomenų rinkinių iš įvairių šaltinių, pavyzdžiui, prie viešųjų įkrovimo prieigų operatorių duomenų, dalyvaujančiųjų pirminės įrangos gamintojų duomenų ir kitų duomenų, rastų Europos judumo duomenų erdvėje.

DI fabriko sudedamąją dalį sudaranti duomenų laboratorija teiktų:

- saugią aplinką, leidžiančią analizuoti tikralaikius jutiklių duomenis, taikant sietinio mokymosi metodą ir duomenims nepaliekant pirminės įrangos gamintojų sistemų;*
- anoniminimo paslaugas, užtikrinančias, kad vairuotojų ir transporto priemonių duomenų naudojimas atitiktų privatumo apsaugos taisykles;*
- su reglamentavimu susijusias gaires, kaip taikyti Duomenų akto nuostatas dėl prieigos prie duomenų ir kaip užtikrinti komercinių paslapčių apsaugą;*
- duomenų kuravimo priemones, leidžiančias suvienodinti skirtingus jutiklių duomenų formatus ir kokybės standartus.*

Taigi laboratorija atliktų jungties tarp judumo duomenų erdvės ir DI ekosistemos vaidmenį: ji sudarytų įmonei sąlygas mokytis patikimus DI modelius ir kartu apsaugotų gamintojų konfidencialumą.

iii. ES debesijos ir DI plėtros aktas

Būtina sąlyga ES siekiant šioje strategijoje nustatytų tikslų yra tvarūs duomenų centrų pajėgumai ir suverenios debesijos bei DI paslaugos. Kadangi generuojama vis daugiau duomenų, didėja poreikis juos rinkti, saugoti, jungti ir apdoroti. Kad būtų kuo labiau sumažinta delsa²² ir kad ES būtų mažiau priklausoma nuo kitose pasaulio dalyse esančios infrastruktūros, ji turi turėti pakankamai duomenų centrų pajėgumų.

Siekdama užtikrinti, kad ES įmonėms ir viešojo administravimo institucijoms būtų prieinama tvari duomenų centrų infrastruktūra ir suverenios debesijos bei DI paslaugos, Komisija 2026 m. I ketv. pasiūlys **Debesijos ir DI plėtros aktą**. Šia iniciatyva bus remiamos inovacijos visoje

²² Delsa – laikas, per kurį duomenys nukeliauja iš vieno tinklo taško į kitą.

debesijos ir DI vertės grandinėje – nuo pažangiausių procesorių integravimo iki tvarių vėsinimo technologijų ir DI aparatinės bei programinės įrangos. Ji taip pat paspartins tvarių duomenų centrų pajėgumų diegimą, taip užtikrindama, kad ES turėtų saugioms ir suverenioms debesijos bei DI paslaugoms teikti reikalingą infrastruktūrą.

iv. Strateginiai – viešojo sektoriaus, moksliniai, kultūriniai ir kalbiniai – duomenų ištekliai

ES konkurencingumas DI srityje priklauso nuo prieigos prie kokybiškų, struktūrizuotų ir patikimų duomenų. Mokslinių, kultūrinių ir kalbinių duomenų rinkiniai – labai svarbūs veiksniai, įgalinantys kurti patikimus DI modelius, daryti proveržius mokslinių tyrimų srityje ir užsitikrinti technologinį suverenumą.

Bus išplėsta Atvirųjų duomenų direktyvoje nurodytų viešojo sektoriaus bazinių duomenų rinkinių aprėptis. Didelės vertės duomenų rinkiniai²³ turi būti nemokamai per programų sąsajas (API) prieinami kompiuterio skaitomu formatu ir, kai aktualu, juos turi būti galima atsisiųsti masiškai. 2026 m. Komisija pasiūlys į didelės vertės duomenų rinkinių sąrašą įtraukti ir teisinių, teisminių, administracinių ir kitų duomenų rinkinius. Tai bus naudinga startuoliams ir MVĮ. Komisija taip pat stebės, ar nereikėtų įtraukti ir dar daugiau duomenų rinkinių.

Kaip parodė „AlphaFold“²⁴, moksliniai duomenys jau dabar lemia transformacijas. Tinkamai struktūrizuotos duomenų bazės padeda mažinti mokslinių tyrimų ir plėtros išlaidas, spartinti inovacijas ir atverti naujų horizontų medžiagų, vaistų, energetikos ir biotechnologijų srityse. Siekdamą tai stiprinti, Komisija toliau sudarinės esamų duomenų bazių sąrašą, kartu su ekspertais nustatys prioritetus, užtikrins naudojimo teises ir finansuos naują skaitmeninę infrastruktūrą pagal Europos mokslinių tyrimų ir technologijų infrastruktūros strategiją. Šiame kontekste paminėtina, kad **Europos atvirojo mokslo debesijoje** (EOSC) – bendroje Europos mokslinių tyrimų ir plėtros duomenų erdvėje – yra siejamos duomenų saugyklos ir kuriama platforma, leidžianti Europoje tarpvalstybiniu mastu dalytis aukštos kokybės randamais, prieinamais, sąveikiais ir pakartotinai panaudojamais (FAIR principai) įvairių disciplinų mokslinių tyrimų duomenimis, priemonėmis ir paslaugomis ir juos pakartotinai naudoti. Tai padės įgyvendinti mokslinę su DI susijusią RAISE²⁵ veiklą. Be to, pasiūlysimu Europos mokslinių tyrimų erdvės (EMTE) aktu²⁶ bus sudarytos tvirtesnės teisinės sąlygos mokslo

²³ Pagal Atvirųjų duomenų direktyvos I priedą, šių didelės vertės duomenų rinkinių kategorijos yra: geoerdvinių duomenų rinkiniai, Žemės stebėjimo ir aplinkos duomenų rinkiniai, meteorologinių duomenų rinkiniai, statistinių duomenų rinkiniai, įmonių duomenų ir duomenų apie įmonių savininkus rinkiniai, judumo duomenų rinkiniai. Gali būti pridėta ir naujų kategorijų.

²⁴ „AlphaFold“ yra įmonės „Deep Mind“ sukurta DI sistema, kurios tikslas – pasitelkiant giliojo mokymosi metodą ir didelius duomenų kiekius, prognozuoti baltymų struktūras. Tai padeda greičiau daryti mokslinių tyrimų proveržius daugelyje biologijos sričių.

²⁵ Europos Komisija (2025), Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „Europos dirbtinio intelekto naudojimo moksle strategija. Klojami Europos DI mokslo išteklių centro (RAISE) pamatai“, Briuselis, 2025 m. spalio 8 d., COM(2025) 724 *final*.

²⁶ Europos Komisija, būsimas Europos mokslinių tyrimų erdvės (EMTE) akto pasiūlymas, apie kurį paskelbta 2025 m. Komisijos darbo programoje (Briuselis, 2025 m. vasario 11 d.), pateikiamoje adresu https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategy-documents/commission-work-programme/commission-work-programme-2025_en?prefLang=lt.

tikslais dalytis viešosiomis lėšomis finansuojamų mokslinių tyrimų rezultatais, publikacijomis ir duomenimis, su jais susipažinti ir juos pakartotinai naudoti.

Bus didinami ir ES kultūriniai bei kalbiniai ištekliai. Remiantis iniciatyva EUROPEANA²⁷, bus užtikrinta, kad DI kūrimo reikmėms taptų prieinama daugiau kaip 30 mln. suskaitmenintų kūrinių iš Europos kultūros įstaigų. Komisija išnagrinės, kaip stiprinti visuomeninių transliuotojų ir DI tiekėjų bendradarbiavimą ir skatinti jų licencinius susitarimus, kad audiovizualinius archyvus, atsižvelgiant į būtinybę atlyginti teisių turėtojams, būtų galima naudoti DI mokyti.

Vykdant **bendros Europos kalbos duomenų erdvės ir Kalbos technologijų aljanso (ESIK KTA)** bandomuosius projektus, bus visuotinės patalkos būdu sukaupti konkrečių sričių duomenų rinkiniai (be kita ko, mažiau vartojamų kalbų). Jie papildys jau turimus 477 mlrd. tokenų (šis kiekis panašus į solidžių DI mokymo duomenų rinkinių dydį). Tai taip pat padės užtikrinti, kad kuriant DI didžiuosius kalbos modelius būtų panaudojami ir retų kalbų duomenys, o tai turės įtakos rezultatų, kuriuos DI sistemos teiks tomis kalbomis, kokybei.

v. Horizontalieji įgalinamieji veiksniai: sintetiniai duomenys, duomenų telkimas ir standartai

Be pavyzdinių iniciatyvų, ES reikia ir horizontaliųjų priemonių, aprėpiančių visus sektorius ir padedančių didinti visos duomenų ekonomikos mastą.

Sintetiniai duomenys kaip lyderystės DI srityje variklis

Sintetiniai duomenys²⁸ gali atverti DI mokymo galimybę srityse, kuriose duomenų trūksta arba jie yra neskelbtini, tokiose kaip retųjų ligų moksliniai tyrimai, robotika ar kraštutinės autonominio vairavimo situacijos. Sintetiniai duomenys leidžia kurti DI modelius neatskleidžiant asmeninės ar privačios informacijos ir taip padeda tiek didinti konkurencingumą, tiek skatinti privatumą apsaugančias inovacijas.

Kad šis potencialas būtų išnaudojamas, Komisija parengs patikimo sintetinių duomenų naudojimo gaires ir standartus, išnagrinės susijusius teisinius klausimus, pasikonsultuos dėl Europos savanoriško sertifikavimo sistemos ir apsvarstys galimybę įkurti sintetinių duomenų fabriką, kuris suteiktų galimybę naudotis našiosios kompiuterijos pajėgumais dideliems duomenų rinkiniams generuoti. Be to, pagal programą „Europos horizontas“ bus finansuojami pažangiausi sintetinių duomenų generavimo metodų moksliniai tyrimai ir plėtra.

²⁷ EUROPEANA – Europos skaitmeninė kultūros paveldo platforma, <https://www.europeana.eu/lt> (žiūrėta 2025 m. spalio 27 d.).

²⁸ Žr. pirmiau pateiktą apibrėžtį.

Sąlygų strategiškai telkti duomenis sudarymas

Daugybė sveikatos priežiūros, judumo, energetikos, žemės ūkio, gamybos pramonės ir kitų sričių įmonių neturi didelių, įvairove pasižyminčių duomenų rinkinių, reikalingų pažangiems DI modeliams mokyti. Duomenų, susijusių su ankstyvaisiais produktų gamybos ir paslaugų kūrimo ciklo etapais, telkimas galėtų duoti bendros naudos, tačiau bendradarbiavimą stabdo teisinis netikrumas ir baimė pažeisti konkurencijos teisę.

Reaguodama į Mario Draghi pranešime dėl Europos konkurencingumo ateities išsakytą raginimą užtikrinti, kad taisyklės duotų rezultatų, Komisija toliau stengsis suteikti teisinio aiškumo įmonėms. 2023 m. horizontaliosiose gairėse dėl konkurentų bendradarbiavimo susitarimų, pateikus praktinių pavyzdžių ir numaćius apsaugos priemonių, jau paaiškinta, kuriais atvejais duomenų telkimas yra suderinamas su ES konkurencijos teise.

M. Draghi pranešimas: „Visų pirma, siekiant išspręsti didelių duomenų rinkinių stygiaus ES problemą, modeliams mokyti turėtų būti naudojami įvairių atitinkamo sektoriaus ES įmonių nemokamai teikiami duomenys. Tai turėtų būti remiama taikant atvirojo kodo sistemas, apsaugotas nuo konkurencijos institucijų vykdomo antimonopolinių taisyklių vykdymo užtikrinimo.“

Kad būtų dar lengviau teisėtai ir veiksmingai bendradarbiauti duomenų klausimais per duomenų laboratorijas, Komisija pateiks specialių gairių dėl geriausios keitimosi duomenimis ir jų telkimo praktikos.

Be to, su konkurencijos teise susijusių gairių, aktualių įgyvendinant konkrečius daugiašalius duomenų projektus ir iniciatyvas, kuriais skatinamos tarpvalstybinės inovacijos bei DI plėtra ir didinamas pramonės atsparumas, Komisija gali pateikti gavusi prašymą pagal Pranešimą dėl neoficialių gairių. Užtikrinusi, kad duomenų telkimo galimybė nekeltų bŕgštavimų ir būtų teisiškai saugi, ES gali padidinti veiksmingumą ir paspartinti proveržius pagrindiniuose sektoriuose.

Duomenų kokybės ir duomenų fiksavimo standartų kėlimas

Nesant patikimų standartų, kyla rizika, kad net ir didžiausio užmojo pastangos dalytis duomenimis bus fragmentiškos ir nesulauks daug palaikymo. Europos patikimų duomenų sistemoje²⁹ jau yra nustatytos dalijimosi, metaduomenų ir valdymo taisyklės, tačiau reikia toliau spręsti kylančius naujus klausimus.

Komisija paves parengti **Europos duomenų kokybės standartą**, apimantį išsamumo, nuoseklumo, kilmės, semantinio aiškumo ir valdymo aspektus. Juo bus nustatyti bendri lyginamieji patikimų duomenų rinkinių rodikliai, kuriais galės remtis įmonės, reguliavimo institucijos ir tyrėjai. Šis darbas papildys pagal DI aktą dedamas pastangas standartizuoti

²⁹ Taip pat žr. Europos Komisijos įgyvendinimo sprendimą C(2025) 4135 dėl Europos patikimų duomenų sistemos.

duomenų kokybę ir dokumentavimą. Tai padės užtikrinti duomenų tvarkymui ir DI kūrimui taikomų reikalavimų suderinamumą.

Specialia iniciatyva bus siekiama standartizuoti **anotavimo ir žymėjimo praktiką**, kad duomenis būtų lengviau rasti, jungti ir pakartotinai naudoti ir kartu būtų užtikrintas tikrumas dėl jų kilmės bei naudojimo sąlygų, nes tai labai svarbu norint didinti DI mokymo ir pakartotinio naudojimo kituose sektoriuose mastą. Be to, bus surengtas įvairių suinteresuotųjų subjektų praktinis seminaras, per kurį bus išnagrinėta galimybė parengti susietųjų produktų, jutiklių ir kamerų duomenų fiksavimo standartus, kurie apimtų tokius aspektus kaip imties sudarymas, metaduomenys, laiko žymės, kalibravimas ir vientisumas ir taip padėtų pašalinti vieną iš pagrindinių veiksmingo duomenų telkimo ir pakartotinio naudojimo kliūčių.

Pavyzdiniai veiksmai

- Pradėti pirmųjų **duomenų laboratorijų** veiklą, kad duomenys taptų prieinamesni ir kad būtų sukurta sąsaja su DI ekosistemomis (2025 m. IV ketv.). Duomenų laboratorijos taip pat siūlys patikimas pseudoniminimo paslaugas.
- **Pradėti DI reikalingų kokybiškų duomenų iniciatyvą:** išplėsti Atvirųjų duomenų direktyvoje nurodytą didelės vertės duomenų rinkinių aprėptį (2026 m. IV ketv.); sukurti suinteresuotųjų subjektų forumą, jungiantį viešuosius transliuotojus ir DI kūrėjus (2026 m. II ketv.); DI mokymo reikmėms pateikti 30 mln. suskaitmenintų kultūros objektų (2026 m. IV ketv.); pradėti visuotinės patalkos iniciatyvą, kurios tikslas – sukaupti konkrečių sričių duomenų ir mažiau vartojamų Europos kalbų duomenų (2026 m. II ketv.).

II veiksmų kryptis. Duomenų taisyklių racionalizavimas

ES duomenų sistema turi išlikti aiški, praktiška ir palanki inovacijoms. Siekdama mažinti našumą ir didinti konkurencingumą, Komisija pateikė pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto – vadinamojo **Skaitmeninio sektoriaus bendrojo rinkinio**, kurio vienas iš tikslų yra modernizuoti ir konsoliduoti horizontaliąją ES duomenų *acquis*. Be to, Komisija paskelbs apie atitikties užtikrinimo vienu spustelėjimu iniciatyvą, kurios tikslas – sudaryti sąlygas automatizuoti atskaitomybę pagal teisės aktus, ir apie Duomenų akto įgyvendinimo paramos rinkinį, apimsiantį pavyzdines sutartis, standartines sąlygas, gaires dėl kompensavimo ir komercinių paslapčių ir MVĮ skirtą teisinės pagalbos tarnybą.

i. ES duomenų *acquis* supaprastinimas

ES duomenų reglamentavimo sistema sparčiai išsiplėtė – dėl to atsirado naujų teisių, tačiau kartu sistema tapo sudėtingesnė ir labiau susiskaidžiusi. Norint sumažinti reikalavimų laikymosi išlaidas, palengvinti taisyklių taikymą ir geriau remti inovacijas, sistemą reikia supaprastinti.

Todėl Komisija pateikė pirmiau minėtą Skaitmeninio sektoriaus bendrąjį rinkinį. Juo *acquis* bus atnaujinta, panaikinant nereikalingą našumą ir kartu išlaikant pagrindinius ES duomenų ekonomikos principus. Prioritetinės reformos, kurioms bendrajame rinkinyje bus skiriama daugiausia dėmesio:

- **pasenusių taisyklių panaikinimas.** Bendruoju rinkiniu bus panaikintas Laisvo ne asmens duomenų judėjimo reglamentas³⁰, nes jo funkcijas jau apima Duomenų aktas, kartu aiškiai išlaikant laisvo ne asmens duomenų judėjimo principą ir draudimą taikyti nepagrįstus duomenų vietos reikalavimus;
- **dalijimosi duomenimis taisyklių racionalizavimas.** Bendruoju rinkiniu bus panaikintas Duomenų valdymo aktas (DVA), o esminės jo nuostatos bus perkeltos į Duomenų aktą. Duomenų tarpininkų pareigos bus aiškesnės, paprastesnės ir savanoriškos, kad galėtų rasti gyvybingi ir plačiau taikomi modeliai;
- **dalijimosi viešojo sektoriaus duomenimis taisyklių konsolidavimas.** Taisyklės, kurios dabar nustatytos atskirai – Duomenų valdymo akte ir Atvirųjų duomenų direktyvoje, bus išlaikytos ir sujungtos į vieną Duomenų akto skyrių. Taip pareigos bus supaprastintos, kartu toliau užtikrinant atvirumą, skaidrumą ir sąžiningą prieigą. Be to, naująja sistema bus sprendžiama galios disbalanso dalijimosi duomenimis srityje problema: bus užtikrintos sąžiningos sąlygos ir apčiuopiama nauda MVĮ. Duomenų laboratorijos praneš apie daug žadančius naujus viešojo sektoriaus duomenų rinkinius, dar nepatenkančius į taisyklių aprėptį;
- **taisyklių dėl slapukų ir panašių technologijų modernizavimas.** Bendruoju rinkiniu bus pakeistos ir į BDAR sistemą integruotos šiuo metu E. privatumo direktyvoje nustatytos taisyklės dėl slapukų. Bus pasiūlyta praktinių sprendimų: jei slapukai ir panašios technologijos naudojami tam tikrais mažos rizikos tikslais, jie turėtų būti laikomi teisėtais, o jei jie naudojami kitais tikslais, operatoriai turėtų remtis vienu iš teisinių pagrindų, nustatytų BDAR. Be to, bus supaprastinti slapukų langai – jie apims vienu spustelėjimu grindžiamas parinktis. Svetainių operatoriai bus įpareigoti atsižvelgti į naudotojų parinktis – tai turės būti užtikrinama ir naudotojų naudojamose naršyklėse. Be bendruoju rinkiniu padarysimų pakeitimų, e. privatumo apsaugos sistema bus pakeista taip, kad dabartinės taisyklės atitiktų šiandienos poreikius ir sudarytų sąlygas veiksmingai apsaugoti žmones ir įmones, nekeliant pavojaus pagrindinėms teisėms ir išsaugant nepriklausomą žurnalistiką. Atitinkamos nuostatos bus įtrauktos į kitas teisines priemones, kad direktyvą galiausiai būtų galima panaikinti;
- **inovacijoms palankios privatumo apsaugos sistemos sukūrimas.** Bus padaryta tikslinių **BDAR** pakeitimų, kuriais visų pirma bus patikslinta asmens duomenų sąvoka, ES lygmeniu suderinta, kuriais atvejais turėtų būti atliekami poveikio duomenų apsaugai vertinimai, supaprastinta pranešimo apie duomenų saugumo pažeidimus priežiūros institucijoms tvarka, racionalizuotas tokių pranešimų teikimo būdas, kad

Viešų konsultacijų dėl duomenų sąjungos dalyvis: „Būtina skubiai atnaujinti e. privatumo taisyklės. Jos buvo nustatytos visiškai kitokiomis technologinėmis aplinkybėmis ir neatspindi dabartinių rinkos poreikių.“

³⁰ 2018 m. lapkričio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1807 dėl laisvo ne asmens duomenų judėjimo Europos Sąjungoje pagrindų.

juos būtų galima teikti per vieno langelio principu grindžiamą ES sistemą, supaprastintos pareigos teikti informaciją tais atvejais, kai yra pagrįstų priežasčių tikėtis, kad asmenys tą informaciją jau turi, ir rizika duomenų subjektui yra nedidelė, paaiškinta, kad vienas iš DI mokymo, įskaitant atsitiktinį tam tikrų kategorijų duomenų apdorojimą, teisinių pagrindų gali būti teisėtas interesas, ir patikslintos nuostatos dėl automatizuoto atskirų sprendimų priėmimo.

Vienas svarbus pokytis yra susijęs su galimybės naudoti duomenis DI reikmėms atvėrimu taikant patikimas anoniminimo priemones. Šiuo metu netikrumas dėl to, ar asmens duomenys bus pakankamai anonimizuoti, yra vienas iš didžiausių nerimą keliančių klausimų, ir dėl to dažnai nesiryžtama dalytis duomenimis. Įmonėms ypač sunku nuspręsti, kuriais atvejais pseudoniminant gauti duomenys tam tikrų subjektų nebėra laikytini asmens duomenimis. Dėl šio neaiškumo kartais vien iš atsargumo laikomasi BDAR reikalavimų, o tai apsunkina dalijimąsi duomenimis. Kad padėtų įmonėms, Komisija nustatys priemones ir kriterijus, leidžiančius nuspręsti, ar pseudoniminant gauti duomenys tam tikrų subjektų nėra laikytini asmens duomenimis.

Be kita ko, bus įvertintas esamų metodų pažangumo lygis ir parengti reidentifikavimo rizikos vertinimo kriterijai. Nors įmonės ir toliau bus visiškai atsakingos už BDAR laikymąsi, jos galės, taikydamos tas priemones ir kriterijus, įrodyti, kad reidentifikavimas remiantis atitinkamais duomenimis nėra įmanomas. Pakeitimais taip pat bus sudarytos geresnės sąlygos mokytis DI modelius ir kartu numatytos tinkamos apsaugos priemonės. Šių pakeitimų tikslas – suteikti teisinio aiškumo dėl DI kūrimo, įskaitant atvejus, kai atsitiktinai apdorojami neskelbtini duomenys, nors kūrėjai iš tiesų stengėsi tokius duomenis pašalinti, kartu apsaugant asmenų teises bei įmonių konkurencingumą;

- **Duomenų akto patobulinimas praktinio įgyvendinimo tikslais.** Esminiai **Duomenų akto** elementai liks nepakitę. Tačiau atvejai, kuriais verslas turi dalytis duomenimis su valdžios sektoriumi, bus apriboti iki ekstremaliųjų situacijų, taip sumažinant naštą ir kartu išsaugant galimybę reaguoti į krizes. Papildomais tiksliniais pakeitimais bus užkirstas kelias duomenų nutekėjimui už ES ribų, nustatyta užsakomosioms debesijos paslaugoms pritaikyta tvarka ir pašalintos nuostatos dėl išmaniųjų sutarčių;
- **veiklą plečiančioms įmonėms tenkančios naštos sumažinimas.** Į MVI skirtų Duomenų akto, Atvirųjų duomenų direktyvos ir integruosimų Duomenų valdymo akto nuostatų aprėptį bus įtraukta nauja įmonių kategorija – mažos vidutinės kapitalizacijos įmonės (250–749 darbuotojai).

ii. Ateičiai pritaikytos duomenų sistemos kūrimas

Kad ES duomenų *acquis* išliktų nuosekli, proporcinga ir palanki inovacijoms, Komisija jos peržiūrą tęs ir atlikdama skaitmeninės srities taisyklių tinkamumo patikrą. Siekiant sukurti labiau nuspėjamą tarpsektorinę sistemą, bus, ypač daug dėmesio skiriant MVI, nustatyti dubliavimosi atvejai, spragos ir neaiškumai dėl sąveikos su, be kita ko, sektoriniais duomenų teisės aktais.

Be to, modernizuosime skaitmeninės srities teisės aktus ir duomenų apsaugą³¹. Tiksliniai pakeitimai gali palengvinti reikalavimų laikymąsi, sustiprinti vykdymo užtikrinimą ir kartu padėti kurti solidžias ir patikimas inovacijas.

Vis didesnę susirūpinimą kelia duomenų tarpininkavimas: tam tikros įmonės renka, agreguoja asmens duomenis ir jais prekiauja, asmenims apie tai nežinant, nedavus tam prasmingo sutikimo ar to nekontroliuojant. Tokia neskaidri praktika kelia pavojų pagrindiniams duomenų apsaugos teisės principams, privatumo apsaugai, iškraipo konkurenciją ir mažina visuomenės pasitikėjimą skaitmeninėmis rinkomis. Reikia griežčiau užtikrinti galiojančių taisyklių vykdymą. Komisija įvertins, ar reikia papildomų apsaugos priemonių siekiant pažaboti šią praktiką, padidinti prekybos duomenimis skaidrumą ir užtikrinti, kad asmenys ir įmonės galėtų pasitikėti prieigos prie duomenų ir keitimosi jais visoje Sąjungoje tvarka.

iii. Atitikties užtikrinimas vienu spustelėjimu

Šiuo metu reikalavimų laikymasis įmonėms kainuoja daug laiko ir pinigų. Net skaitmeninio pavidalo duomenis tenka dažnai performatuoti ir vis iš naujo pateikti įvairioms institucijoms, o šiose jie tikrinami rankiniu būdu. Šis dubliavimas lemia fragmentišką priežiūrą ir atima išteklius, kuriuos būtų galima skirti inovacijoms.

ES ne tik paprastina taisykles, bet ir investuoja į atitikties užtikrinimo automatizavimo technologijas. Pagal programą „Europos horizontas“ ir Skaitmeninės Europos programą remiami bendri duomenų modeliai, sąveikumo sistemos ir automatizuota analizė. Bandomieji projektai jau rodo, kaip galima praktiškai atlikti tikralaikės automatizuotas atitikties patikras. Vienas iš pirmųjų šio metodo taikymo pavyzdžių, susijęs su gaminius reglamentuojančiais teisės aktais, yra skaitmeninis gaminių pasas.

Remiantis šia patirtimi, atitikties užtikrinimo vienu spustelėjimu metodo esmė būtų sudaryti sąlygas atitiktį teisės aktų reikalavimams patikrinti mašininio būdu – remiantis įmonės duomenimis, būtų sugeneruojami standartizuoti skaitmeniniai atitikties sertifikatai (panašiai, kaip kad skaitmeniniai gaminių pasai leidžia automatiškai užtikrinti gaminių atitiktį).

Atitikties užtikrinimas vienu spustelėjimu būtų ypač naudingas tokiose srityse kaip kibernetinis saugumas – šioje srityje įmonės turi laikytis reikalavimų, nustatytų TIS 2 direktyvoje³², Kibernetinio atsparumo akte³³ ir kitose sistemose.

Labai svarbi taikyti šį metodą įgalinsianti priemonė bus **Europos verslo dėklės** reglamentas. Jis padės sukurti patikimą sąveikią skaitmeninę aplinką, kurioje bus galima saugoti ir valdyti patikrinamus kredencialus, įskaitant atitikties sertifikatus, ir jais dalytis. Įmonės **Europos verslo dėklės** galėtų naudoti tam, kad skaitmeniniu būdu įrodytų savo tapatybę, nustatytų ekosistemos naudotojų tapatybę bei juos patvirtintų ir įrodytų atitiktį įvairioms ES taisyklėms,

³¹ Komisijos darbo programa – „[EUR-Lex](#)“ - 52025DC0870 - LT | „[EUR-Lex](#)“.

³² 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2022/2555 dėl priemonių aukštam bendram kibernetinio saugumo lygiui visoje Sąjungoje užtikrinti, kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 910/2014 ir Direktyva (ES) 2018/1972 ir panaikinama Direktyva (ES) 2016/1148, (TIS 2 direktyva) (OL L 333, 2022 12 27, p. 80–152).

³³ 2024 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/2847 dėl horizontaliųjų kibernetinio saugumo reikalavimų, keliamų produktams su skaitmeniniais elementais, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 168/2013 bei (ES) 2019/1020 ir Direktyva (ES) 2020/1828, (Kibernetinio atsparumo aktas) (OL L, [2847], 2024 m. lapkričio 20 d.).

pateikdamos atitikties sertifikatus, o viešojo sektoriaus įstaigoms ir reguliavimo institucijoms šios dėklės leistų saugiai ir greitai susipažinti su patvirtinta informacija. Ilgainiui **Europos verslo dėklė** taps bendru infrastruktūros objektu, kuris, sudarydamas sąlygas sklandžiai skaitmeninei įmonių ir institucijų sąveikai visoje bendrojoje rinkoje, padės atlikti administracinius, pavyzdžiui, licencijų išdavimo, procesus, vykdyti viešuosius pirkimus ir gauti finansavimą.

Siekiant užtikrinti pasitikėjimą ir teisinį tikrumą, bus labai svarbu nustatyti, kas – įmonė, sertifikuotojas ar reguliavimo institucija – yra atsakingas už klaidas, netinkamą naudojimą ar sistemos gedimus. Todėl Komisija išnagrinės šiuos klausimus per būsimas viešas konsultacijas: ji įvertins tiek galimybes, tiek tai, kokių apsaugos priemonių reikia norint sukurti patikimą ir atskaitingą automatizuoto atitikties užtikrinimo ekosistemą.

Tokia sistema ne tik sumažintų MVĮ ir vidutinės kapitalizacijos įmonių išlaidas, bet ir suteiktų politikos formuotojams įžvalgų apie tai, kaip taisyklės veikia praktiškai, o tai leistų dar geriau grįžti reglamentavimą faktais. Atitikties užtikrinimas vienu spustelėjimu galėtų tapti esminiu ES skaitmeninės srities taisyklių supaprastinimo darbotvarkės elementu, padedančiu didinti tiek konkurencingumą, tiek pasitikėjimą ir atskaitomybę.

iv. Pagalba įmonėms Duomenų akto laikymosi klausimais

Duomenų aktas yra pagrindinis duomenų naudojimo ir dalijimosi jais taisyklių rinkinys. Siekdama užtikrinti, kad įmonės, ypač MVĮ ir mažos vidutinės kapitalizacijos įmonės, galėtų išnaudoti visas jo teikiamas galimybes ir savo dėmesį skirti ne biurokratizmui, o inovacijoms, Komisija jau paskelbė DUK dokumentą³⁴ ir gaires dėl transporto priemonių kaupiamų duomenų³⁵ ir juos dar papildys platesniu paramos priemonių rinkiniu.

Artimiausiu metu bus pateiktos, be kita ko, šios priemonės:

- pavyzdinės dalijimosi duomenimis sutarčių sąlygos, padedančios sumažinti teisinį sudėtingumą bei sandorių išlaidas ir užtikrinti, kad sudarydamos naujas partnerystes, įmonės jaustųsi tvirtai;
- standartinės debesijos paslaugų sutarčių sąlygos, padedančios užtikrinti, kad būtų lengviau keisti paslaugų teikėjus ir kad sutartys būtų sąžiningesnės, ir taip skatinti konkurenciją bei inovacijas Europos debesijos rinkoje.

Vėliau laipsniškai bus pasiūlytos, be kita ko, šios priemonės:

- gairės dėl pagrįstos kompensacijos, kurių tikslas – paaiškinti, kokius mokesčius galima imti už dalijimąsi duomenimis, ir taip suteikti teisinio tikrumo tiek duomenų turėtojams, tiek duomenų gavėjams (2026 m. I ketv.);

³⁴ Europos Komisija, „Dažnai užduodami klausimai. Duomenų aktas“, 1.3 versija, Briuselis, 2025 m. rugsėjo 12 d., paskelbta adresu <https://digital-strategy.ec.europa.eu/lt/library/commission-publishes-frequently-asked-questions-about-data-act> (žiūrėta 2025 m. spalio 27 d.).

³⁵ Europos Komisija, Transporto priemonių duomenų gairės, pridedamos prie Reglamento (ES) 2023/2854 (Duomenų akto), C(2025) 6119 *final*, Briuselis, 2025 m. rugsėjo 12 d.

- naujos gairės dėl tam tikrų Duomenų akte pateiktų apibrėžčių (2026 m. I ketv.);
- teisinės pagalbos Duomenų akto klausimais tarnyba, kurios tikslas – teikti įmonėms tiesioginę pagalbą konkrečiais naujų taisyklių taikymo klausimais, pirmenybę teikiant MVI, kad į jų užklausas būtų atsakoma greitai ir joms būtų skiriamas ypatingas dėmesys (2025 m. IV ketv.).

Kartu šios priemonės padės užtikrinti, kad Duomenų aktas būtų lengviau suprantamas, sumažinti nereikalingas išlaidas ir suteikti įmonėms aiškumo bei pasitikėjimo, reikalingų, kad jos galėtų pasinaudoti naujomis ES duomenų ekonomikos teikiamomis galimybėmis. Komisija atidžiai stebės, kaip praktiškai naudojamos su sutartimis susijusios priemonės, visų pirma pavyzdinės sutarčių sąlygos ir standartinės sutarčių sąlygos, ir prireikus jas peržiūrės, papildys arba pritaikys atsižvelgdama į tarptautinius pokyčius dalijimosi duomenimis srityje.

Kad didėtų efektyvumas viešajame sektoriuje, Komisija, remdamasi Europos sveikatos duomenų erdvės ir Stambiųjų pirkėjų darbo grupės sveikatos priežiūros efektyvumo klausimais sąveikos modeliu³⁶, sieks viešųjų pirkėjų bendruomenės ir Europos duomenų erdvių sinergijos.

Pavyzdiniai veiksmai

- Pasiūlyti **konsoliduoti duomenų teisės aktus** (2025 m. IV ketv.).
- Pasiūlyti **atnaujinti e. privatumo taisykles** dėl slapukų ir panašių technologijų (2025 m. IV ketv.).
- Pasiūlyti **atlikti tikslinius BDAR pakeitimus** (2025 m. IV ketv.).
- Pradėti **atitikties užtikrinimo vienu spustelėjimu iniciatyvą** (nuo 2025 m. IV ketv.).
- Pateikti Duomenų akto įgyvendinimo paramos priemonių (nuo 2025 m. IV ketv.).

III veikslių kryptis. ES duomenų suverenumo saugojimas vykdant strateginę tarptautinę duomenų politiką

Duomenų suverenumas – kertinis ES skaitmeninės ateities akmuo. Tai reiškia, kad ES turi išlaikyti prieigą prie duomenų ir jų naudojimo bei apsaugos kontrolę tiek savo teritorijoje, tiek užsienyje. Suverenumas reikalauja atvirai bendradarbiauti su patikimais partneriais, be kita ko, keistis duomenimis tarpvalstybiniu mastu, tačiau tik sąžiningomis, saugiomis ir ES vertybes bei interesus atitinkančiomis sąlygomis. Situacijos, kai užsienio subjektai gali nevaržomai patekti į ES rinką, o Europos įmonės užsienyje susiduria su nepagrįstomis kliūtėmis, yra netoleruotinos.

Norint apsaugoti suverenumą, reikia užtikrinti ir ES atsparumą. Kibernetiniai išpuoliai, technologijų nutekėjimas, sekimas ir prievartinės priklausomybės ryšiai kelia pavojų ypatingos svarbos duomenims. ES turi užtikrinti neskelbtinų duomenų rinkinių prieinamumą, vientisumą

³⁶ [„Can the European Health Data Space enable better procurement? – Big Buyers are investigating“ | Viešųjų pirkėjų bendruomenė.](#)

ir saugumą, kad niekas, ypač subjektai už ES ribų, negalėtų jais naudotis netinkamai arba piktnaudžiauti.

Todėl Komisija laikysis tiek atvirumo, tiek tvirtumo principais grindžiamos strategijos, kuria bus siekiama užtikrinti, kad vienas iš skaitmeninės prekybos ramsčių būtų sąžiningos prieigos prie duomenų ir tarpvalstybinio jų perdavimo sąlygos, aiškiais apsaugos priemonėmis apsaugoti neskelbtinus ES ne asmens duomenis ir stiprinti bendradarbiavimą su patikimais partneriais. Komisija taip pat sieks formuoti pasaulinius valdymo modelius, kurie atspindėtų ES interesus bei vertybes ir užkirstų kelią skaidymuisi į konkuruojančias zonas. Ši strategija papildys ilgalaikį ES asmens duomenų srautų saugumo principą, suformuotą ES duomenų apsaugos *acquis*.

75 proc. suinteresuotųjų subjektų apklausos dalyvių pritarė tam, kad ES turėtų laikytis ryžtingesnio požiūrio į tarptautinius ne asmens duomenų srautus.

Nors ES yra sukūrusi tvirtą teisinę sistemą ir tarptautiniu mastu propaguoja pasitikėjimu grindžiamą laisvą duomenų judėjimą, užsienio šalių taikomi nauji nepagrįsti duomenų vietos reikalavimai, eksporto kontrolė ir diskriminacinės taisyklės kelia grėsmę suverenumui. Todėl, kad apgintų ES interesus ir išlaikytų jos reglamentavimo savarankiškumą, Komisija veiks ryžtingiau ir tais atvejais, kai piktnaudžiaujama atvirumu arba kaip ginklu naudojamasi silpnosiomis vietomis, imsis proporcingų priemonių.

i. Sąžiningi tarpvalstybiniai duomenų srautai ir ES neskelbtinų ne asmens duomenų apsaugos priemonės

Komisija į tarptautinę skaitmeninę prekybą integruos tarpvalstybinių duomenų srautų sąžiningų sąlygų ir veiksmingos kontrolės aspektus. Struktūrizuotai bendraujant (pavyzdžiui, ES skaitmeninių partnerysčių ir dialogų forma) bus sprendžiamos disbalanso problemos, kurių esama tais atvejais, kai į užsienį tekantiems ES duomenims netaikomos tinkamos apsaugos priemonės.

Jei spragų išliks, Komisija, remdamasi objektyviais kriterijais, imsis proporcingų veiksmų, visapusiškai laikydamasi Sąjungos tarptautinių įsipareigojimų. 2026 m. II ketv. ji paskelbs trečiųjų valstybių elgesio su ES subjektais vertinimo gaires, o 2026 m. I ketv. parengs kovos su duomenų nutekėjimu priemonių rinkinį, kuriuo bus siekiama spręsti problemas, susijusias su duomenų vietos reikalavimais, neįleidimu į rinką, nepakankamomis apsaugos priemonėmis ar kitu nepateisinamu elgesiu. Šiame priemonių rinkinyje, kurio atspirties taškas ar įkvėpimo šaltinis gali būti atitinkamai tokios priemonės, kaip Prekybos taisyklių vykdymo užtikrinimo reglamentas³⁷ bei Kovos su ekonomine prievarta priemonė³⁸, ir ekonominio saugumo aspektai,

³⁷ 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 654/2014 dėl Europos Sąjungos teisių taikyti tarptautines prekybos taisykles ir užtikrinti šių taisyklių vykdymą, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 3286/94, (OL L 189, 2014 m. birželio 27 d., p. 50–58).

³⁸ 2023 m. lapkričio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/2675 dėl Sąjungos ir jos valstybių narių apsaugos nuo trečiųjų valstybių taikomos ekonominės prievartos (Kovos su ekonomine prievarta priemonė) (OL L 322, 2023 m. lapkričio 27 d.).

dėmesys bus sutelktas į technologijas ir geriausią praktiką, padedančias didinti ES atsparumą. Jei struktūrinių iškreipimų ar įsigalėjusios diskriminacinės praktikos panaikinti nepavyks, Komisija prireikus apsvartys papildomas priemones sąžiningoms prieigoms prie duomenų ir jų naudojimo sąlygoms užtikrinti.

Be to, Komisija užtikrins geresnę neskelbtinų ES ne asmens duomenų apsaugą – ja bus papildyta asmens duomenų apsauga, garantuojama BDAR ir sprendimais dėl tinkamumo. Pirmąjį tikslinių priemonių rinkinį, bendradarbiaudama su suinteresuotaisiais subjektais ir atsižvelgdama į nuodugnių rizikos vertinimų rezultatus, ji priims 2026 m. III ketv.

ii. ES dalijimosi duomenimis ekosistemų susiejimas su atitinkamomis bendraminčių trečiųjų valstybių ekosistemomis

ES teisinė duomenų apsaugos, kibernetinio saugumo, vykdymo užtikrinimo ir apskundimo teismine tvarka sistema yra patikimas pagrindas, kuriuo gali remtis užsienio duomenų turėtojai. Kad į ES būtų pritraukta daugiau duomenų srautų, Komisija skatins saugiai, suderintai ir sąveikiai sieti ES ir bendraminčių partnerių duomenų ekosistemas.

Be kita ko, planuojama: i) remti tokias paslaugas ir infrastruktūrą kaip bendros Europos duomenų erdvės, kad būtų sudarytos sąlygos sklandžiai dalytis duomenimis tarpvalstybiniu mastu; ii) pateikti tokių priemonių kaip standartinės sutarčių sąlygos, kad įmonėms būtų lengviau užtikrinti, kad mainai būtų teisėti; iii) įtraukti tarpvalstybinio dalijimosi duomenimis įsipareigojimus į dvišalius ir daugiašalius tarptautinius susitarimus.

Siekdama didinti konvergenciją ir sąveikumą, Komisija per tarptautinius dialogus ir Skaitmeninių partnerystės tinkle propaguos Europos patikimų duomenų sistemą. Ji taip pat išnagrinės galimybę sukurti patikimumo ženklą (jis galėtų būti susijęs su duomenų erdvių brandos modeliu – standartizuota sistema, skirta duomenų erdvių iniciatyvų pajėgumui įvertinti) – tai padėtų bendradarbiauti su užsienio šalių valdžios institucijomis ir įmonėmis.

iii. ES vaidmens pasaulinio duomenų valdymo srityje stiprinimas

Konkuruojantys duomenų valdymo modeliai skaldo pasaulį. Komisija aktyviau tarptautiniu mastu (visų pirma besiformuojančiose sistemose) propaguos ES metodus ir stiprins koalicijas su bendraminčiais partneriais.

Iki 2026 m. pabaigos Komisija ir Europos išorės veiksnių tarnyba (EIVT), vadovaudamosi Tarptautine skaitmenine strategija³⁹, stiprins ir megs skaitmenines duomenų valdymo partnerystes, vienydamosi su tokių pačių tikslų siekiančiais partneriais, ir toliau plėtos skaitmeninės prekybos susitarimus bei skaitmeninei sričiai skirtus tradicinių prekybos susitarimų skyrius. Komisija toliau aktyviai dalyvaus tokiuose forumuose kaip G7, G20, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO) ir Jungtinės Tautos,

³⁹ Europos Komisija ir Sąjungos vyriausioji įgaliotinė užsienio reikalams ir saugumo politikai, Bendras komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „Europos Sąjungos tarptautinė skaitmeninė strategija“, JOIN(2025) 140 *final*, Briuselis, 2025 m. birželio 5 d.

pasitelkdama, pavyzdžiui, EBPO deklaraciją dėl valdžios sektoriaus prieigos prie asmens duomenų.

Ypač daug dėmesio bus skiriama ES metodų propagavimui ir abipusiškai naudingam bendradarbiavimui su šalimis kandidatėmis, potencialiomis kandidatėmis bei artimiausiomis kaimyninėmis šalimis. Bendradarbiaudama su partneriais, ES taip pat išnagrinės galimybę sukurti bendrą tam tikrų didelės vertės viešųjų (pavyzdžiui, kultūros paveldo) duomenų platformą ir taikyti patikimas sutartas priemones, susijusias su neskelbtinų duomenų srautais, valdžios sektoriaus prieiga ir sektorinėmis taisyklėmis.

Pavyzdiniai veiksmai

- Paskelbti elgesio su ES duomenimis užsienyje sąžiningumo vertinimo gaires (2026 m. II ketv.).
- Parengti priemonių rinkinį, kurio tikslas – spręsti nepagrįstų duomenų vietos reikalavimų, neįleidimo į rinką, nepakankamų apsaugos priemonių ir duomenų nutekėjimo problemas, (2026 m. II ketv.) ir priimti neskelbtinų ne asmens duomenų apsaugos priemones (2026 m. III ketv.).

5. Duomenų sąjungos strategija: prieigos prie DI reikalingų duomenų atvėrimas

Siekiant užtikrinti konkurencingumą DI amžiuje, Duomenų sąjungos strategijoje susitelkiama nebe į taisykles, o į rezultatus. Remiantis nuo 2020 m. turimais pagrindais, ja sprendžiami duomenų stygiaus, reglamentavimo sudėtingumo ir pasaulinės konkurencijos klausimai.

Pagrindinis valdymo forumas ir toliau bus Europos duomenų inovacijų valdyba – ji bus pertvarkyta, kad galėtų rengti nuodugnesnes technines diskusijas ir palaikyti strateginį dialogą su valstybėmis narėmis ir pramonės atstovais. Kartu DI taikymo aljansas taps pagrindiniu su konkrečiais sektoriais susijusios grįžtamosios informacijos teikimo kanalu, kad įmonės, tyrėjai ir viešieji subjektai galėtų formuoti įgyvendinimo procesą. DI stebėsenos centras seks besiformuojančias tendencijas ir atsižvelgdamas į jas pateiks įžvalgų apie politiką.

Tiksliniai veiksmai padės padidinti kokybiškų duomenų kiekį, supaprastinti reglamentavimo aplinką ir sustiprinti ES vaidmenį pasaulinių duomenų srautų srityje. To nauda MVĮ ir novatoriams – mažesnės reikalavimų laikymosi išlaidos, lengvesnė prieiga prie duomenų ir palankesnė tarptautinė aplinka.

Įgyvendinama tik tai, kas matuojama. Todėl Komisija paskelbė parengsianti bendrosios rinkos veiksnių gaires, kurių tikslas – paspartinti procesus. Duomenų sąjungos strategija gali deramai prisidėti prie tų veiksnių gairių įgyvendinimo, kad politikos formuotojams ir pramonės atstovams, visų pirma MVĮ, būtų lengviau šalinti kliūtis ir baigti kurti bendrąją duomenų rinką.

Glaudžiai sąveikaudama su DI taikymo strategija, Duomenų sąjungos strategija padės užtikrinti, kad ES duomenų išteklynas tiesiogiai skatintų kurti, diegti ir naudoti DI visuose sektoriuose.

Ilgalaikė vizija aiški: norime sukurti suverenią Europos duomenų ekonomiką, kurioje duomenys judėtų saugiai ir atsakingai, skatindami kurti DI bei inovacijas ir didindami konkurencingumą.